

Literaire bijlage bij Mijn weekblad

Alice in Wonderland

Logica voor kinderen

Op een zonnige dag voer de Engelse wiskundige en logicus Charles Lutwidge Dodgson (1832-1898) met de drie zusjes Liddell in een roeiboot, toen de meisjes hem vroegen een verhaal te vertellen. Dat deed hij en het was een vreemd verhaal. Een van die meisjes was de tienjarige Alice (1852-1934), en zij vroeg hem naderhand die vreemde verhalen op te schrijven. Dat deed hij en het boek verscheen in 1865 onder zijn schrijverspseudoniem Lewis Carroll. Het zou een van de beroemde kinderboeken aller tijden worden.

1865

Lewis Carroll *Alice in Wonderland*

Hoewel het was bedoeld als een kinderboek verschilt het in veel opzichten van andere voor kinderen bedoelde verhalen. Er komt relatief weinig "actie" in voor. Het gaat vooral om de dialogen en dan vooral om de taal, etiquette, identiteit en logica, het verschil tussen "zin" en "onzin", waaruit de voorliefde van de wiskundige Dodgson voor wiskundige en logische puzzels blijkt. Hoewel er wel onverklaarbare dingen gebeuren, is het bovenna-tuurlijke afwezig in het boek; het wordt voornamelijk bevolkt door dieren en normaal levenloze objecten als speelkaarten.

Nonsense (onzin) is een centraal thema in het boek. Zoals de Cheshire Cat zegt in hoofdstuk 6: "We're all mad here."

Het is dan ook aan Alice om als enige normaal te denken of dat althans te proberen.

Als de March Hare haar meer thee aanbiedt, antwoordt ze dat ze niet meer thee kan nemen omdat ze nog niets gehad heeft. De Mad Hatter merkt echter op dat ze niet minder maar wel meer dan niets kan nemen.

In zijn verhaal over de drie zusjes in de stroopput vertelt de Dormouse dat ze tekeningen maakten van dingen die met een M beginnen. Als Alice vraagt waarom deze letter, reageert de March Hare met "Waarom niet?".

Een groot deel van het boek bestaat uit dit soort verwarrende gesprekken, die nog verwarrender worden door de vele woordspelingen. Over zijn schooltijd vertelt de Mock Turtle bijvoorbeeld dat hij Ambition, Distraction, Uglification en Derision leerde, verbasteringen van Addition, Subtraction, Multiplication en Division (optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen).

Uit een interview met Nicolaas Matsier, die de boeken van Lewis Carroll in het Nederlands vertaalde, citeer ik:

'Alice is het meest denkende meisje in de kinderliteratuur en daarbij een van de belangrijke hoofdpersonen die meisjes zijn. In de klassieke kinderboekenliteratuur zijn dat vooral jongetjes. Alice is doorlopend in de weer met nadenken, vragen stellen en zich herstellen van de krankzinnige antwoorden die dat oplevert. Ze blijft stevig overeind. Oké, ze is wel eens in tranen en een enkele keer bang, maar dat gaat de handvol situaties niet te boven. Haar instelling is er een van voorwaarts, ertegenaan. Dat is grappig en ijzersterk. Ze is tegelijk een modelmeisje. Als enig kind temidden van buitengewoon brute en ongemanierde pseudo-volwassenen - of het nu dieren of kaarten zijn, blijft Alice beleefd en gedraagt zich als een volwassene. Dat is een ironische omkering.

Daarom is Alice geen voorganger van Pippi Langkous, een modern brutaal kind. Ook Annie M.G. Schmidt schreef louter psychologische romans in een realistische wereld. Bij Alice gaat het juist op het scherp van de snede over groeien en opgroeien in een absurde wereld, waarin alle conventies overboord gaan. Voor kinderen zijn bijvoorbeeld taal, sport, het gerecht en verkiezingen aanvankelijk even exotisch en vreemd. De wereld is voor hen een doolhof. Elk kind weet dat het groot moet worden, daar heeft iedereen het voortdurend over. Maar Carroll laat Alice - drie sterren origineel - groeien zowel als krimpen en een keer ontsnapt ze zelfs aan de verdwijning. Dat is voor een kind betoverend. De boeken van Carroll zijn mooi raadselachtig. Je moet kinderen geen boeken geven die ze volledig snappen, dat is een doodlopende weg. Als je leest, moet je een beetje reiken."